

Slutkonferens

Cirkulär omställning för hållbar tillväxt

26 april, 2022

Intentionen med slutkonferensen

- Ta del av resultatet av förstudien *Cirkulär omställning för hållbar tillväxt* med inriktning på behovsanalysen: *Cirkulär omställning hos Östersunds företag inom upplevelse- och besöksnäring – Behovsinventering och rekommendationer*
- Ge inspel på nästa steg i processen
- Få inspiration och kunskap om cirkulär ekonomi

Fokuserar på upplevelse- och besöksnäring – många lärdomar relevanta för alla branscher

Önskat resultat

Känna att ni fått inblick i den cirkulära omställningen:

- vilka behov företagen i Östersunds upplevelse- och besöksnäring har
- goda exempel
- vad jag kan göra utifrån min roll

Agenda

13:00–15:00

- **Introduktion**, Hannele Lanner, utvecklingsstrateg, Östersunds kommun
- **Inspirationsföreläsning**, Sofia Sundström och Evelina Lundqvist, The Good Tribe
- **Gemensam bensträckare**
- **Presentation av behovsanalysen**, Evelina Lundqvist
- **Hur jobbar Region Jämtland Härjedalen för att främja cirkulär omställning?** Maja Blomqvist, projektledare Cirkulär ekonomi, Region Jämtland Härjedalen
- **Gemensam reflektion/diskussion**
- **Avslutning**

Varmt välkomna till slutkonferensen för förstudien; *Cirkulär omställning för hållbar tillväxt*

Tisdag den 26 april 2022 kl.13.00-15.00

*Projektledare: Hannele Lanner, Näringslivskontoret, Östersunds
kommun*

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJÆLTE

Varför gör vi denna förstudie?

- **Ny Näringslivsstrategi som beslutades av Kommunfullmäktige 2021-09-23; Näringslivsstrategi för hållbar tillväxt 2022-2026**
- **Fem utvecklingsområden**
 - *Företagande och arbete i omställning*
 - *Ett bra företagsklimat i hela kommunen*
 - *Platsunika kvalitéer och upplevelser*
 - *Innovation och entreprenörskap*
 - *Kompetensförsörjning*

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJIELTE

Utvecklingsområde; *Företagande och arbete i omställning*

”Kommunen ska också arbeta och möjliggöra för fler initiativ och satsningar kopplat till ökad cirkulär ekonomi och cirkulära processer”

”Med cirkulära processer avses ett förhållningssätt där vi nyttjar tillverkade produkter så länge det går, istället för att tillverka, köpa, använda och sedan slänga. När produkterna sedan är förbrukade återvinns och återanvänds så mycket som möjligt av dem om och om igen. Allt för att tära mindre på jordens resurser och för att minska mängden avfall”

Förstudiens syfte

Syftet med förstudien är att undersöka och skapa förutsättningar för näringslivets omställning för att skapa hållbar tillväxt.

Huvudfokus på upplevelsebaserade näringar:

”En stor del av upplevelsenäringen i Region Jämtland Härjedalen är baserad på eller delvis baserad på vår natur och rena luft. Länet har en hållbarhetsprofil som behöver stärkas. För att näringslivet inom dessa branscher ska kunna fortsätta utvecklas ekonomiskt måste tillväxten ske hand i hand med en grönare omställning. Det är bråttom för hela samhället att ställa om”

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJIELTE

Fakta om förstudien

Tidsperiod: 20211101-20220515

Finansiärer: Östersunds kommun, Region Jämtland Härjedalen och Tillväxtverket

Förstudiens aktiviteter: Framtagande av behovsinventering och genomförande av slutkonferens

Förstudiens resultat: Finns sammanställt i behovsinventeringen (Tagits fram av The Good Tribe)

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJELTE

Vad ska projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

Förstudien förväntas leda till att Östersunds kommun och andra främjandeaktörer får bättre kännedom om näringslivets behov och möjligheter att arbeta med den cirkulära omställningen.

Behovsinventeringen kommer också att undersöka i vilken grad det finns kännedom och kunskap om cirkulär omställning och vad det skulle kunna innebära i praktiskt genomförande.

Resultatet från förstudien kommer att ligga till grund för ett kommande genomförandeprojekt med fokus på hur projektets målgrupper i Östersund och länet i högre utsträckning kan övergå från linjära ekonomiska processer - till en näringslivsutveckling som i högre grad baseras på cirkulära och innovativa processer, flöden och affärsmodeller.

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJIELTE

Vilka effekter ska projektet uppnå på lång sikt?

Kunskaperna som näringslivsfrämjarna får i förstudien ska i förlängningen via olika insatser och genomförandeprojekt, leda till ett utvecklat och förändrat arbetssätt.

Förstudien är ett steg i en längre process där idéer och initiativ som framkommer under projektperioden kan tas vidare i olika former utifrån förstudiens resultat.

Insatserna ska på lång sikt bidra till att öka takten i omställningen mot en tillväxt som begränsar resursutvinning, koldioxidutsläpp och miljöbelastning i linje med Östersunds kommuns och Region Jämtland Härjedalens mål om Fossilfritt 2030.

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJËLTE

Tack!

Hannele Lanner

Näringslivskontoret, Östersunds kommun

hannele.lanner.johansson@ostersund.se

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJJELTE

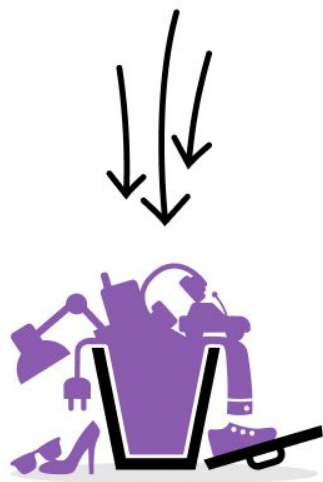

Presentation i chatten

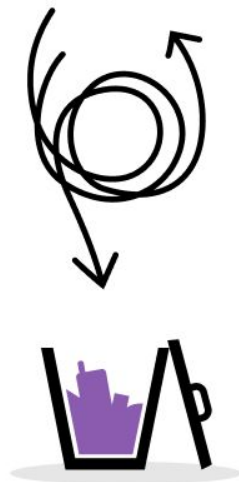
1. Namn, organisation och roll
2. Hur bedömer du din kunskap om cirkulär ekonomi? (nybörjare 1-10 expert)
3. Arbetar din organisation/ditt företag aktivt för en cirkulär omställning idag?
Ja/Nej/Motivera gärna varför

Vad är cirkulär ekonomi?

Linear
Consumption

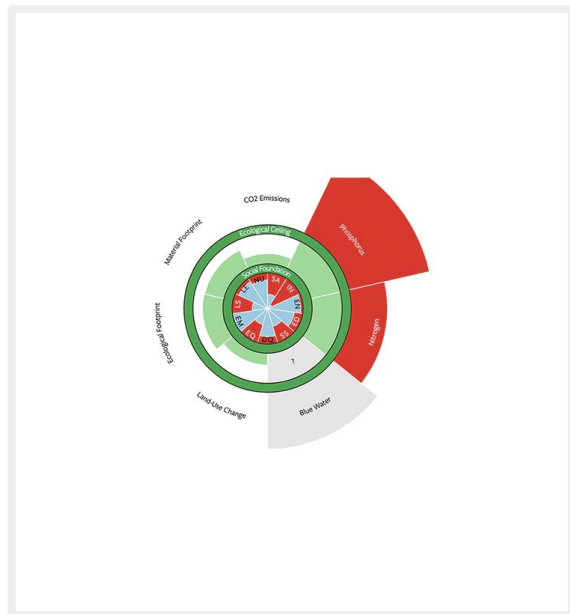

Recycling
Consumption

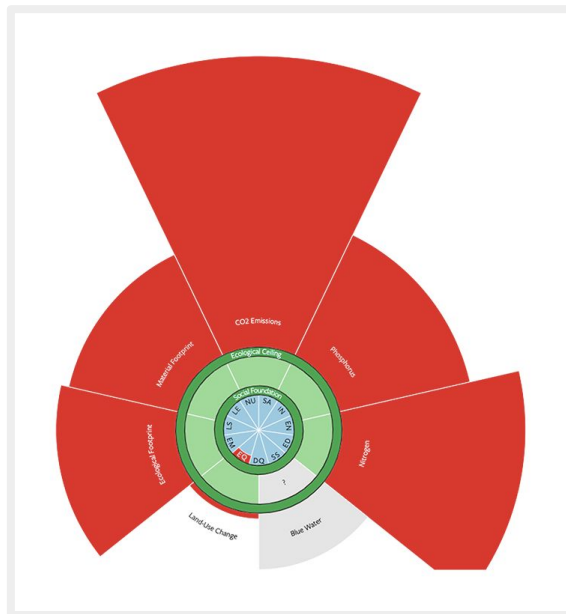

Circular
Consumption

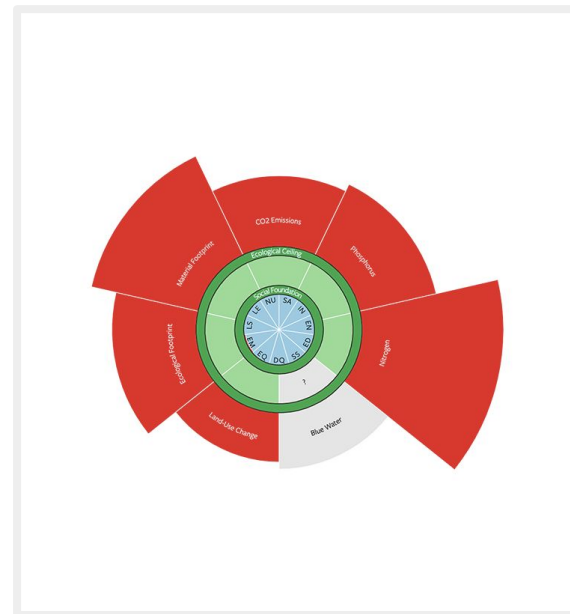
Munkmodellen: goda livsvillkor inom planetära gränser

Indien

USA

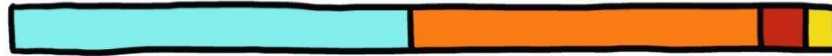
Sverige

Källa: A Good Life For All Within Planetary Boundaries – Country Trends, University of Leeds.

CLIMATE CHANGE A TIMELINE

@SEMI-RAD

"CLIMATE
CHANGE
ISN'T REAL"

OOPS

OK, CLIMATE CHANGE
IS REAL, WE'RE JUST
NOT CONVINCED IT'S
CAUSED BY HUMANS

FUCK

António Guterres ✓

@antonioguterres

To avert climate catastrophe, the main emitters must drastically cut emissions starting this year.

This means accelerating the end of our fossil fuel addiction, and speeding the deployment of clean renewable energy.

Every second counts. It's time for urgent [#ClimateAction](#).

1:30 PM · Apr 23, 2022 · Twitter Web App

1,506 Retweets **208** Quote Tweets **3,345** Likes

Därför är cirkulär ekonomi är avgörande:

- Varje bråkdel global temperaturökning som kan undvikas är livsnödvändig
- Under 2⁰ C temperaturökning till 2032
85% klimatavtal, 15% omställning till cirkulär ekonomi
- $\frac{2}{3}$ av alla resurser som sätts in i den globala ekonomin blir avfall
- Andel material som cirkulerar tillbaka in i systemet (vatten, biogas)
Globalt 8,6%, Sverige 3,4%
- Miljömässig och social påverkan - respektera planetära och samhälleliga gränser
- Global brist på råvaror

Förändring hos alla organisationer i näringslivet:

- Alla företag- hela systemet - behöver ställa om
- Norm att sträva efter: “Företag tar ansvar för hela värdecykeln och gör livet enkelt för kunderna”.
- Uppströms och nedströms

Foto: Canva

Cirkulär verktygslåda

— affärsmodeller och strategier:

Ofta förekommande cirkulära affärsmodeller och strategier:

Symbios, återbruka, regenerera, reparera, renovera, restaurera, återfylla/fylla på, hyra, dela, återställa/sanera/rena, skydda natur/råvaror etc.

Fler nyckelaktiviteter:

Forskning, innovation, design, digitalisering, tillverkning, distribution, kompetens- och kapacitetsutveckling etc.

Förändra och reducera.

Källa: Cirkulär Business Model Canvas, Zero Waste Business Model Canvas, Ellen McArthur Foundation

Cirkulär ekonomi inom upplevelse- och besöksnäringen

- Inte bara tjänster. Produkter och infrastruktur krävs för att leverera dem.
- Företag i branschen har varit pionjärer
- Unik kontext för att skapa beteendeförändring

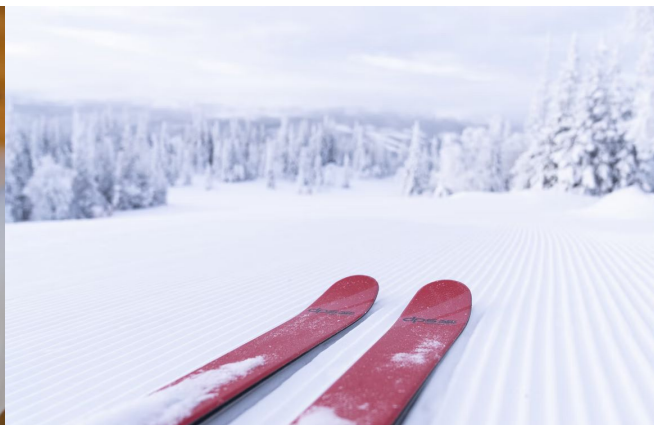
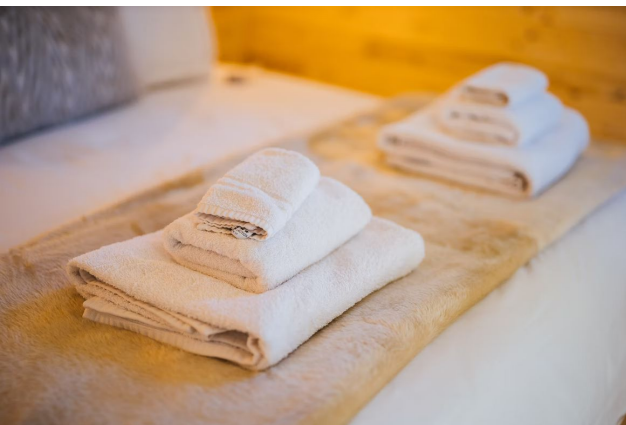

Foto: Vije Vijendranath, Hendrik Morkel, Austin Ban (Unsplash)

Goda exempel: inledning

- Green Solution House
- DGTL Amsterdam
- “70 par jeans”

Green Solution House

“75 cirkulära lösningar”

- Konferenscenter och hotell, Bornholm (Danmark)
- Visionen: “lab” för cirkulär hållbarhet
 - Visa gröna lösningar
 - Främja ständiga förbättringar
 - Möjliggöra kunskapsdelning
- Regenerativ arkitektur med en strävan att eliminera avfall
 - Aktiva material - mattor, gipsskivor och takmembran renar luften
 - Förnybara energikällor - dagsljus och solceller
 - Återbruk - industriell symbios, material kan tas isär, återvinnas eller är biologiskt nedbrytbara
 - Egen vattenrening med alger - livsmiljö för lokala biotoper och rödlistade arter
- Top-tio miljövänligaste hotellen i Europa (The Guardian, 2021); Active House Alliance och Cradle-to-cradle-certifierade; vinnare EU:s Mies van der Rohe Award (2017)

Källor: <https://bornholmhotels.dk/hotel-gsh/historien-bag/sustainable-solutions>;
https://bornholmhotels.dk/media/qn5dfusl/green_solution_house_booklet.pdf; <https://miesarch.com/work/3629>

DGTL
AMSTERDAM
15 • 16 • 17 APRIL 2022
NDSM DOCKLANDS

SATURIDAY

	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
ODULAR	LUCKY DONE GONE		TSHA		BAMPA vs BME		ADRIATIQUE		LAURENT GARNIER			
ERATOR	MARY LAKE	ANIMISTIC BELIEFS	CLARA CUVÉ		FREDDY K		SPFDJ		KURO			
QUENCY EKEN SILVER	SUZE LIQ		INDIA JORDAN		TAMA SUMO & LAKUTI		POLAMOUR		MR SCRUFF & DANIELO PLESSOW (MCDE)			
FILTER	PIETER JANSEN		BIRH		MARGARET DYSGAS		SORLIA MOONEAR		CRAIG RICHARDS & NICOLAS LUTZ			
AMP	JULIAN ANTHONY		JAGUAR		LUUK VAN DIJK		ANOTR		HOT SINCE 82 & KERRI CHANDLER			
GAIN BY GORILLAS		ANA LILA	LKWID	ROCKYMORE	LUKE VIBERT	MALA	MAD MIRAN	ZENKER BROTHERS				
LIVE			ELIKA	EGYPTIAN LOVER	NICOLA CRUZ		THE MAURITVIC PRINCE BAND				GOLDBAND	

ABSOLUT.

DGTL Amsterdam

“Världens första cirkulära festival”

- **Resurser:** 0 gram avfall/besökare
- **Energi:** 100% förnybar energi
- **Mobilitet:** Fossilfria transporter (artister, besökare, leverantörer, festivalcrew)
- **Sanitet:** Kiss → gråvatten, bajs → kompost
- **Mat:** Vegansk, rester → kompost

“70 par jeans”, Åre Sessions

“Målet är att laga 70 par jeans gratis på en synlig plats för att så många besökare som möjligt ska bli påmindna om att reparera sina trasiga plagg.”

- Produktion av ett par jeans: 13 kg CO₂, 1.4 kg kemikalier, ca 10 000 l/vatten
- Förlängd livstid → minskad klimatpåverkan
- 10 000 besökare per år

Frågor i chatten

1. Vilka goda exempel på cirkulär ekonomi och cirkulära företag har du?
2. Vilka verktyg använder du/ni i den cirkulära omställningen?

Framtidsscenarioer

“Climate change is a threat to human wellbeing and the health of the planet. Any further delay in concerted global action will miss a brief and rapidly closing window to secure a liveable future.”

— Hans-Otto Pörtner, IPCC Working Group II Co-Chair

Gemensam bensträckare

Presentation & frågor

Cirkulär omställning hos Östersunds företag inom upplevelse- och besöksnäring

– Behovsinventering och rekommendationer

Framtagen inom förstudien Cirkulär omställning för hållbar tillväxt

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STARKER TJEJLTE

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

MED FINANSIERING FRÅN

tillväxt
verket

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJJELTE

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

MED FINANSIERING FRÅN

tillväxt
verket

Uppdraget

- Uppdraget
 - Beskriva Östersunds näringslivs möjlighet att bidra till den cirkulära omställning
 - Beskriva vilken roll Östersunds kommun, i synnerhet Näringslivskontoret kan anta i utvecklingen
- Målgruppen, upplevelse- och besöksnäring, valdes eftersom dessa företag drabbats hårt av effekterna av COVID-19.
- Insamling av data
 - Rapporten baseras på en behovsinventering hos Östersundsföretag inom upplevelse- och besöksnäring (en enkät och två workshops), intervjuer med intressenter och genomgång av litteratur på området.
 - Totalt har strax över 60 respondenter bidragit med data: förståelse för och reflektioner kring temat, erfarenheter, framtidsplaner, tankar och idéer. De flesta i och kring Östersunds kommun, några i andra delar av Jämtland Härjedalen och ytterligare några få i andra delar av Sverige.

Händer mycket på alla nivåer

- Händer mycket - överallt - på alla nivåer i näringslivet - lysande förebilder
- Händer mycket på policynivå
 - EU:
 - Green Deal & Circular Economy Action Plan
 - Fler politikområden: reglera kemikalier, förhindra industriutsläpp, avfall och återvinning, omställningen av plastmarknaden (engångsplastdirektivet)
 - Nationellt i Sverige:
 - Miljö- och klimatmål
 - Nationell strategi för cirkulär ekonomi
 - Fossilfritt Sverige (färdplaner)
 - Jämtland Härjedalen:
 - Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län, Energi- och klimatstrategi 2020-2030 (län och region)
 - RUS (region)
 - Smart specialisering (region)
 - Östersund
 - De åtta kommunövergripande målen, Översiktsplanen 2040, Klimatstrategin, Renhållningsordningen och Biogasstrategin osv.
 - Klimatkontrakt 2030

Källa: Cirkulär omställning hos Östersunds företag inom upplevelse- och besöksnäring

Utveckling av begrepp och marknad

- Cirkulär ekonomi är nytt, jämför med utvecklingen av digitalisering och kompetensförsörjning
- Många har grundläggande uppfattning om cirkulär ekonomi är, få har djupare kunskap
De som kommit längre kan väldigt mycket
- Begreppet "cirkulär ekonomi" förekommer sällan i styrdokument och verksamhetsplaner
- Skillnad mellan små och stora företag att kunna lägga resurser på att förstå begreppet
- "Hållbarhet" är numera ett vedertaget begrepp, "cirkulär ekonomi fortfarande svårt att förstå i praktiken"
- Utbredd uppfattning att det "börjar hända grejer"
- Försiktig utveckling - både gällande tillgång och efterfrågan
- Fragmenterad marknad - många öar - som nu börjar hitta till varandra

Förslag på stöttning (1/2)

Hur supportekosystemet kan stötta företags cirkulära omställningen:

Genom att...

- ... visa att det är betydelsefullt att gå från att agera ensam till att arbeta flera tillsammans
- ... visa att det är positivt för ett företags ekonomi och marknadsföring att arbeta med cirkulär ekonomi
- ... lyfta goda exempel – även utanför Sverige
- ... hjälpa till att minska finansieringsglappet för mindre företag som av olika anledningar hamnar utanför stödsystem och projekt
- ... förklara vikten av cirkulär omställning genom paralleller till exempelvis affärs- och förändringsledning, digitalisering eller kompetensförsörjning
- ... förstå att företagen har mycket knappa resurser och att ju mindre företaget är, desto snabbare måste det komma en ”win”
- ... bistå företagen att förstå att det inte handlar om att ställa om allt på en gång, utan att, steg för steg göra om affärsmodellen
- ... supportekosystemet insatser ska återspegla företagens behov
- ... utbilda företag i de grundläggande koncepten för cirkulär ekonomi
- ... involvera fler företag i policyutvecklingen genom den Smarta specialiseringen (S3)
- ... aktivt inspirera företagare att nätverka. Genom att sätta dem i samma rum och låta dem prata kommer det uppstå det samarbeten
- ... låta eldsjälarna träffa varandra
- ... stötta företag branschvis med utbildning eller nätverkande, för att komma ner på djupet i att diskutera specifika utmaningar och lösningar
- ... även stötta företag som skomakare, reparatörer, tvätterier som ofta är mindre och utspridda, men väldigt viktiga för utvecklingen av den cirkulära ekonomin

Förslag på stöttning (2/2)

Hur supportekosystemet kan stötta företags cirkulära omställningen:

Genom att...

- ... uppmuntra till optimerad (sam)användning av kontors-, butiks- eller annan gemensam yta
- ... hjälpa till att analysera och finansiera möjliga cirkulära affärsmodeller, något som inte alla har kompetens att göra
- ... nyttja lekfullhet, kreativitet, möjligheten att testa och lära sig av sina misstag
- ... prata om cirkulära flöden, rest- eller biprodukter i stället för avfall, och värdecykler istället för värdekedjor
- ... nyttja de aktörer som redan är aktiva på marknaden
- ... acceptera att alla företag inte vill växa
- ... använda besläktade begrepp som "cradle-to-cradle" eller "zero waste" som startpunkt i dialog med företag i stället för cirkulär ekonomi, om det passar bättre
- ... uppmuntra samverkan
- ... uppmuntra kunskapsöverföring
- ... lyfta fram fördelarna med återbruk som en möjlighet att skapa sysselsättning för personer som befinner sig längre från arbetsmarknaden
- ... lyfta möjligheten att samordna logistik och transport av människor och paket eller andra försändelser
- ... använda offentlig upphandling för att bygga det lokala och regionala innovationslandskapet
- ... fysisk positionera aktörer inom den cirkulära ekonomin centralt i staden så att de kan verka som synliga förebilder för det övriga näringslivet och för konsumenterna

Källa: Cirkulär omställning hos Östersunds företag inom upplevelse- och besöksnäring

Rekommendationer till Näringslivskontoret

1. Genomför insatser proportionerliga till att avstyra klimatkatastrofen
2. Mobilisera brett för cirkulär ekonomi
3. Stärk förtroendevaldas och tjänstepersoners kompetens om hållbar utveckling i hela den kommunala organisationen
4. Samordna och samverka kring kommunens insatser för cirkulär omställning
5. Stärk Näringslivskontorets centrala roll i den cirkulära omställningen
 - 5.1 Åtgärdsplan för cirkulär ekonomi i näringslivet
 - 5.2 Utbildning i hållbar utveckling och cirkulär ekonomi
 - 5.3 Verktygslåda för cirkulär ekonomi
 - 5.4 Tydligt erbjudande till företagen
 - 5.4.1.Rådgivning av näringslivsrådgivare i den cirkulära omställningen
 - 5.4.2.Hänvisning till Timbanken
 - 5.4.3.Rådgivnings- eller expertcheckar
 - 5.4.4.Utbildningstillfällen för företag
 - 5.4.5.Plats i cirkulär testbädd
 - 5.5 Koordinator för cirkulär omställning i näringslivet
6. Stötta framväxten av lokal och regional industriell symbios
7. Starta testbädd för cirkulär omställning inom upplevelse- och besöksnäring
8. Stötta lokala och regionala nätverk för cirkulär omställning
9. Fördjupa dialogen med bransch- och intresseorganisationer
10. Bara börja!

Källa: Cirkulär omställning hos Östersunds företag inom upplevelse- och besöksnäring

Rekommendationer till Näringslivskontoret

1. Genomför insatser proportionerliga till att avstyra klimatkatastrofen

- IPCC: Mänskligheten har endast några år på sig att halvera utsläppen av växthusgaser från alla samhällssektorer, för att kunna stanna under 1,5 graders genomsnittlig global temperaturökning.
- Allt agerande måste genomsyras av viljan att bidra till att lösa nödsituationen och att viljan måste följas tätt av relevanta och tillräckligt omfattande åtgärder - och adekvata resurser.
- Vid varje beslut fram tills att målet är nått bör kommunens förtroendevalda och tjänstepersoner, företagare, supportekosystemet och alla andra intressenter fråga sig:

Hur står sig den insats vi planerar i proportion till det som krävs för att avstyra den stundande klimatkatastrofen?

Rekommendationer till Näringslivskontoret

2. Mobilisera brett för cirkulär ekonomi

- Att öka andelen material som återförs till den globala ekonomin från 8,6 % till 15 % är en massiv insats.
- Den offentliga sektorns, såväl som näringslivets roll i utvecklingen, är avgörande för att lyckas.
- SMICE: "Det behövs många idéer och initiativ för att skapa några få bärkraftiga innovationer. Mobilisering syftar till att sammanföra människor och organisationer och på så sätt starta frön till innovation som senare kan tas om hand av det konventionella innovationssystemet".
- Bred mobilisering av många intressenter (medborgare, företag, institutioner och kommuner) för att tillsammans ställa om.

Rekommendationer till Näringslivskontoret

- 3. Stärk förtroendevaldas och tjänstepersoners kompetens om hållbar utveckling i hela den kommunala organisationen**
- Klimatförändringar och andra miljöfrågor, samt den omställning som nu implementeras på samhällets alla nivåer, påverkar alla delar av en kommun: förtroendevalda, tjänstepersoner och kommuninvånare.
 - Hela den kommunala förvaltningen bör vila på djup förståelse för och kompetens kring miljömässiga, såväl som samhällsliga konsekvenser av exempelvis klimatförändringarna.
 - Alla förtroendevalda och tjänstepersoner bör utbildas i hållbar utveckling (exempelvis kopplat till Klimatkontraktet och de åtta kommunövergripande målen). Bygga på med specifik kunskap inom cirkulär ekonomi.

Rekommendationer till Näringslivskontoret

4. Samordna och samverka kring kommunens insatser för cirkulär omställning

- "Ingen kan bli cirkulär själv." (Lokalt, regionalt, nationellt och internationellt)
- Ambitionsnivå och resultat av arbetet; mål 3 och mål 7 i de kommunövergripande målen; Klimatkontraktet; lagar och regler; sakfrågor: cirkulär upphandling, avfall och avfallshantering, cirkulära möbler, cirkulär stadsutveckling och byggande, återbruk, en eventuell Kretsloppspark och inte minst företagande.
- Ingen samordning = risk att missa möjligheter och lärdomar, att saker faller mellan stolarna eller att det blir dubbelarbete.

Rekommendationer till Näringslivskontoret

5. Stärk Näringslivskontorets centrala roll i den cirkulära omställningen

5.1 Åtgärdsplan för cirkulär ekonomi i näringslivet

5.2 Utbildning i hållbar utveckling och cirkulär ekonomi

5.3 Verktyglåda för cirkulär ekonomi

5.4 Tydligt erbjudande till företagen

5.4.1. Rådgivning av näringslivsrådgivare i den cirkulära omställningen

5.4.2. Hänvisning till Timbanken

5.4.3. Rådgivnings- eller expertcheckar

5.4.4. Utbildningstillfällen för företag

5.4.5. Plats i cirkulär testbädd

5.5 Koordinator för cirkulär omställning i näringslivet

- Möjlighet att skapa kraftfull hävstångseffekt för implementeringen av cirkulär ekonomi i näringslivet.
- Koppling till Klimatkontraktet, tydlig målbild, eget eller del av annat dokument, störst effekt
- Utrymme för lärande

Rekommendationer till Näringslivskontoret

6. Stötta framväxten av lokal och regional industriell symbios

- Bygga vidare på Region Jämtland Härjedalens arbete tillsammans med Svenska Nätverket för Industriell och Urban Symbios (SNIUS), Linköpings universitets verksamhet Industrial and Urban Symbiosis.
- Fortsätta utforska företagens intresse.
- Kopplas till den smarta specialiseringen och styrkeområdena.
- Näringslivskontoret - med tillåtelse spindel i nätet?
- Symbiosen som växer fram kan vara industriell/materiell eller (immateriella) tjänster.

Rekommendationer till Näringslivskontoret

7. Starta testbädd för cirkulär omställning inom upplevelse- och besöksnäring

- Alla företag behöver ställa om - men samtidigt finns det anledning att dröja kvar vid upplevelse- och besöksnäringen (basnäring, styrkeområde i den smart specialiseringen).
- Utforska möjligheterna att starta testbädd för små- och som storskaliga utvecklingsprojekt för omställning av produkter, tjänster och processer inom upplevelse- och besöksnäringen.
- Tillgänglig för små företag, eller till och med microföretag. (Del av tydligt erbjudande till företagen.)
- Kritisk massa - behöver genomföras i samarbete med andra destinationer, Jämtland Härjedalen Turism (JHT), Region Jämtland Härjedalen m fl.
- CIRTOINNO: Intressant för företag och destinationsutveckling, såväl som i ett bredare samhälleligt utvecklingsperspektiv

Rekommendationer till Näringslivskontoret

8. Stötta lokala och regionala nätverk för cirkulär omställning

- I samverkan - Östersunds kommun, Region Jämtland Härjedalen, Mittuniversitetet m fl - aktivt stötta och uppmuntra de lokala och regionala nätverk inom cirkulär omställning av näringslivet.
- Stödet kan bestå av hjälp med informationsspridning, kontakter, eller yta/möjlighet att träffas fysisk eller digitalt.
- Konkret sätt att bygga relationer med dem som ligger i framkant av utvecklingen och långsiktigt stötta framväxten av fler företag som blir del av den cirkulära ekonomin.

Rekommendationer till Näringslivskontoret

9. Fördjupa dialogen med bransch- och intresseorganisationer

- Lära mer, nå ut till fler
- Till exempel: Svenskt Näringsliv och Handelskammaren Mittsverige
- Upplevelse- och besöksnäring: Inför den cirkulära omställningen av upplevelse- och besöksnäringen kan nära samarbeten med Naturturismföretagen, VISITA med flera.

Rekommendationer till Näringslivskontoret

10. Bara börja!

- Behovet av omställning mer och mer märkbart - för alla
- Finns ingen tid att förlora - vi behöver lära oss hur vi gör omställningen samtidigt som vi gör den.
- Lösningarna och teknologierna finns redan.
- *CIRTOINNO*: ”Införandet av cirkulär ekonomi kommer [...] inte bero på spridningen av färdiga, universella lösningar, utan främst på idéer och initiativ från företagare, chefer, skicklig personal, leverantörsnätverk, kunder och andra intressenter identifierade på grundval av praktisk kunskap om specifika möjligheter och behov”.
- Näringslivet efterfrågar kunskap och samarbete; Östersunds kommun har förutsättningar att forma omställningen
- Vi har allt att vinna på omställningen till en cirkulär ekonomi – och allt att förlora om klimatförändringarna tillåts fortskrida.

Cirkulär omställning hos Östersunds företag inom upplevelse- och besöksnäring

– Behovsinventering och rekommendationer

Framtagen inom förstudien Cirkulär omställning för hållbar tillväxt

Frågor till Evelina

OMSTÄLLNING I JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Cirkulär omställning för hållbar tillväxt

20220426

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

”I Jämtlands län är befolkningen i centrum, ekologin sätter ramarna och ekonomin är ett medel och en förutsättning för hållbar utveckling”

(RUS) Målbild/Vision för Jämtlands län 2050
– En nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i

“Vi måste minska våra utsläpp med minst 10% år”

Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län
Energi- och klimatstrategi 2020–2030

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Cirkulär ekonomi är inte ett mål i sig, utan **ett verktyg för att uppnå hållbarhet**

Cirkulär ekonomi handlar om att **hushålla med de resurser vi har** och minska användningen av jungfrulig råvara

Cirkulär ekonomi berör **allt som handlar om konsumtion**

Cirkulär ekonomi innebär en **omställning av hela samhället** och kräver att vi alla agerar på nya sätt

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

90%

av förlusten av biologisk
mångfald och vattenbrist
kan åtgärdas **genom
minskad utvinning och
bearbetning av
naturresurser**

50%

av utsläppen av
växthusgaser kopplas till
produktion som kan
åtgärdas **genom cirkulär
resursanvändning**

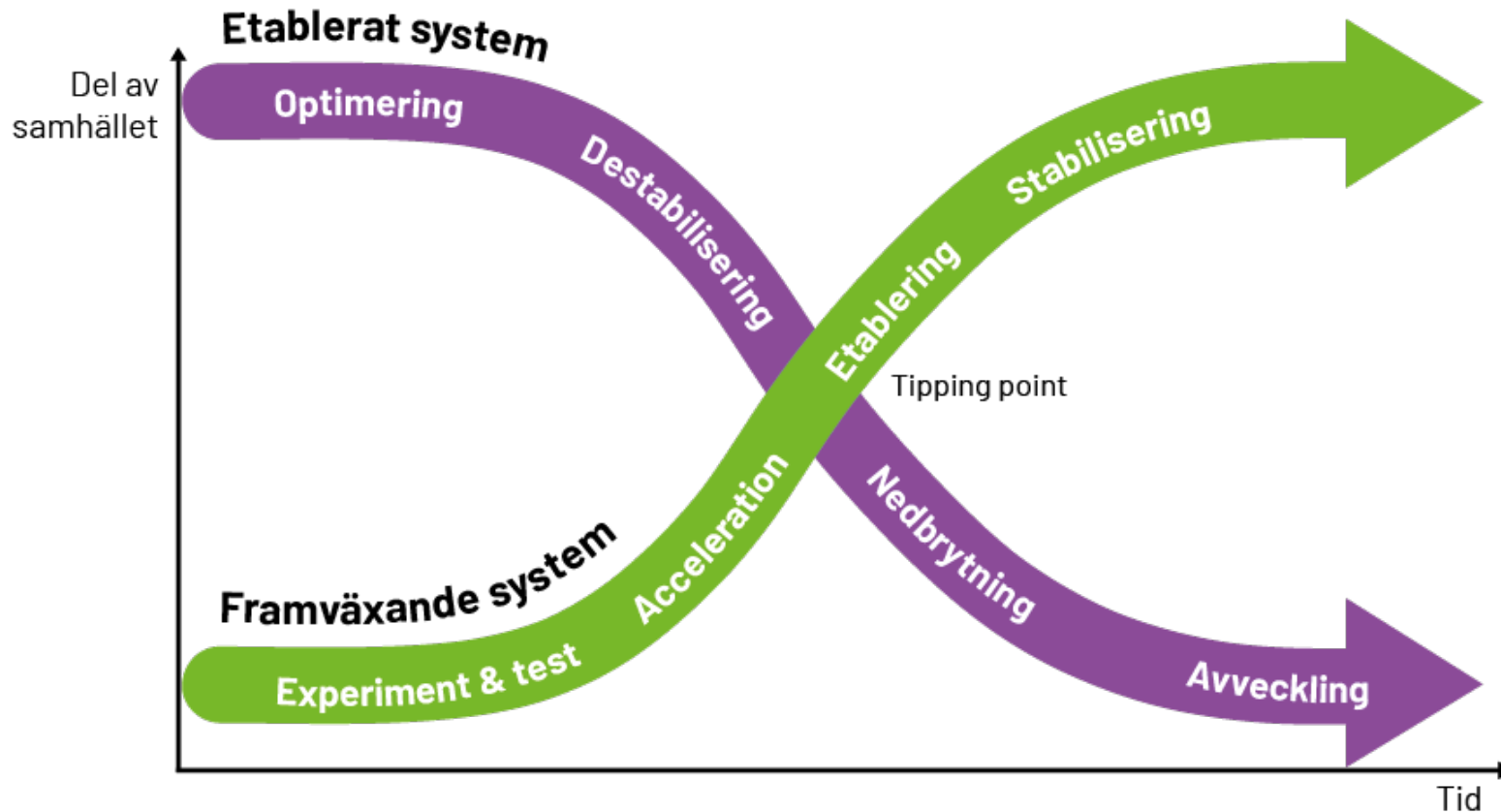

**+700 000
arbetstillfällen
i EU 2030**

**Adderar
0,5%
till Sveriges BNP**

Omställning

- Utveckling & avveckling

DESIGNCENTRUM

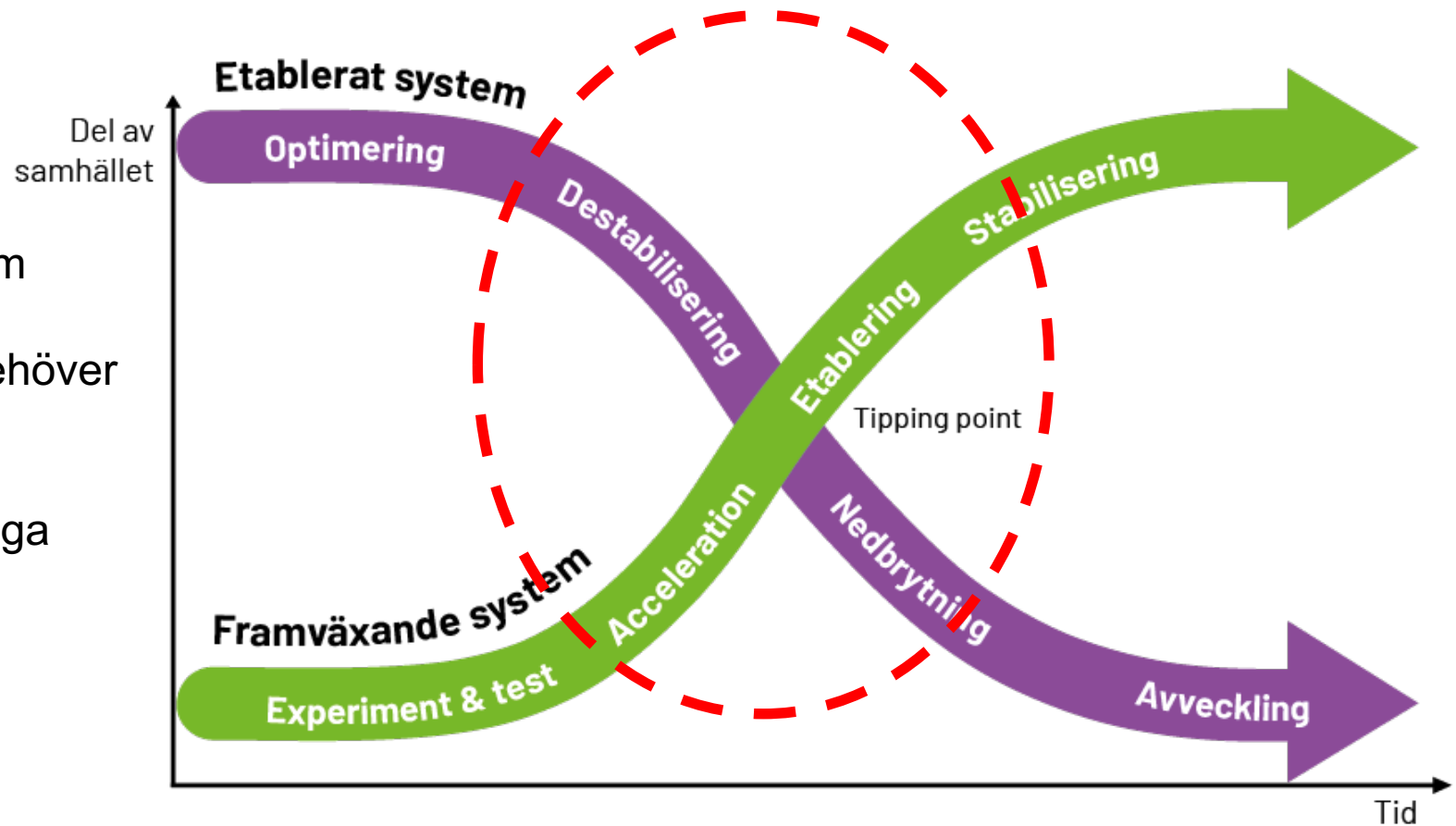
REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Omställning

- Utveckling & avveckling

- **Underlätta** för det som utvecklas
- Det som avvecklas behöver **stöd att ställa om**
- Offentliga aktörer viktiga

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Byggstenar i omställning

- Företagande
- Kunskapsutveckling
- Kunskapsspridning
- Vägledning/riktning
- Marknadsutveckling
- Resursmobilisering
- Motverka förändringsresistens
- Koordinering

Source: PBL 2013; based on Hekkert et al. 2021

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Regionalt Designcentrum

Cirkulär ekonomi - ett temaområde

Utveckla verktyg och mötesplatser, leda utvecklingsprocesser, vara en arena för idéutbyte och utveckling samt att synliggöra exempel inom cirkulär ekonomi.

Vad vi gör och har gjort

- Coachning i utvecklingsprocesser
- Projekt: Response (2021-2023), SMICE (2017-2020)
- Cirkulär Business Model Canvas
- Arbetsgruppen för cirkulär ekonomi – en del av Miljö- & Klimatrådet i Jämtlands län
- Del i expertgruppen för *Cirkulära designprinciper* – Delegationen för cirkulär ekonomi
- Del i expergrupper ”*Styrmedel för små och medelstora företags cirkulära omställning*” - Cradlenet

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Spelplan Jämtland Härjedalen!

- Korta kommunikationsvägar
- Resultat syns fort
- Uppfinningsrikt & företagsamt län
- Vi är mån om våra naturvärden
- Tidigt ute att arbeta med cirkulär ekonomi
- Förutsättningar för att leva långsiktigt hållbart

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Behov att möta upp

- Generell kunskapshöjning
- Stöd för omställning (tex till SMF & organisationer)
 - Kunskap
 - Finansieringsmöjligheter
 - Samordning
 - Nätverk
- Kompetensförsörjning inför framtida behov
- Bygga upp nya infrastrukturer
- Fossilfri energi & transporter
- Resiliens (mot förändringar)
 - Flexibilitet i organisationer och strukturer
 - Uppmuntra bred beteendeförändring & tillit

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Vad händer framöver?

- Kunskapslyft
 - Response-projektet (anmälan öppen)
 - Större arbete på nationell nivå
- Innovationskluster
- Förberedelser inför bl.a. ERUF & Interreg
- Företagsstöd: företagsutveckling, energieffektivisering, hållbarhetsanalys, nya innovativa produkter, timbanken (5 fria timmar till SMF)
- Projektstöd: stöd för utvecklingsprojekt
- Bred dialog om framtida erbjudanden (företag)
- Smart specialisering S3 --> S4

2022

2050

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Tack!

Maja Blomqvist

maja.blomqvist@regionjh.se, 063-14 65 48

Regionalt Designcentrum

DESIGNCENTRUM

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Frågor till Maja

Reflektion i breakout rooms

1. Vad kan jag och min organisation lära oss utifrån det som diskuterats under slutkonferensen?
2. Vem behöver göra vad för att min organisation på bästa sätt ska kunna bidra till den cirkulära omställningen?
3. Vilka partners, leverantör eller andra intressenter behöver vi involvera för att klara den cirkulära omställningen?

Sammanfattning i chatten

- Vilka tre lärdomar/insikter/tankar tar du med dig från den här slutkonferensen?

Formulera för dig själv

- Vad är ditt nästa steg? Vad vill och behöver du göra nu?

Tack!

Hannele Lanner, hannele.lanner.johansson@ostersund.se

Maja Blomqvist, maja.blomqvist@regionjh.se

Evelina Lundqvist, evelina@thegoodtribe.com

Sofia Sundström, sofia@konfront.se

